

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2026.01.067>

УДК 364-43(477)

Катерина ТКАЧУК, аспірант кафедри теорії та історії держави та права
Національний університет «Острозька академія», м. Острог, Україна
© orcid.org/0000-0002-1945-6898

ПРАВОВІ ЗАСАДИ БЛАГОДІЙНОЇ ТА ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Ключові слова: благодійна діяльність, волонтерська діяльність, нормативно-правове регулювання, благодійні організації, воєнний стан, неприбуткові організації, соціальний захист, податкове регулювання.

Проаналізовано нормативно-правові основи благодійної та волонтерської діяльності в Україні в контексті сучасних викликів національної безпеки та соціально-економічного розвитку держави. Досліджено еволюцію правового регулювання цих сфер за період незалежності України. Особливу увагу приділено трансформаційним процесам періоду воєнного стану. Визначено поняття благодійної і волонтерської діяльності за чиним законодавством, наведено основні принципи та напрями обох сфер, а також їхнє законодавче співвідношення, за яким волонтерство визнається формою благодійності. Проаналізовано зміни в законодавстві, зумовлені викликами воєнного стану, досліджено податкове регулювання благодійної діяльності, механізми адміністрування неприбуткових організацій та особливості їх функціонування в умовах правового режиму воєнного стану. Виявлено системні проблеми правового забезпечення. Проаналізовано міжнародний досвід ООН, ЄС та Ради Європи. Наведено рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання, спрямовані на підвищення ефективності й прозорості благодійних і волонтерських практик, гармонізацію національного законодавства з європейськими нормами, створення дієвих механізмів контролю та звітності.

Вступ. Благодійна та волонтерська діяльність слугують важливими інститутами громадянського суспільства, фундаментальними механізмами реалізації принципів солідарності, взаємодопомоги та соціальної відповідальності. Їхня роль особливо зростає в умовах масштабних суспільних викликів, зокрема пов'язаних з повномасштабною війною. За даними Київського міжнародного інституту соціології, станом на 29.10.2025 в Україні діють приблизно 107 тис. громадських об'єднань і майже 33 тис. благодійних організацій [1]. Подібна активність неможлива без надійних правових основ і прозорої організації благодійних і волонтерських ініціатив.

Волонтерство визнається, зокрема Організацією Об'єднаних Націй, як потужний інструмент реалізації Цілей сталого розвитку (SDGs), що підкреслює його глобальне значення для досягнення соціального

Ц и т у в а н н я: Ткачук К. Правові засади благодійної та волонтерської діяльності в Україні. *Економіка та право*. 2026, № 1. С. 67—79. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2026.01.067>

@ Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

прогресу та економічного розвитку [2]. Відповідно до Загальної декларації волонтерів, ухваленої на XI Конгресі Міжнародної асоціації волонтерів 14.09.1990 в Парижі, волонтерство визначається як добровільна, активна, спільна або особиста участь громадянина в житті людських спільнот для реалізації основних людських потреб і покращення якості життя, економічного та соціального розвитку [3].

Українські дослідники (Р. Кудряшов, Л. Головка, Т. Головка) відзначають, що рівень розвитку волонтерської діяльності є індикатором громадянської активності й організованості суспільства, важливим чинником становлення демократичних інститутів і формування соціального капіталу нації [4, 5]. В. Потапенко та А. Двігун справедливо зазначають, що український волонтерський рух — явище відносно молоде. До 2014 р. він розвивався досить повільно. Так, за рейтингом *World Giving Index* 2010 року, Україна посідала 150-те місце у світі з показником залучення до волонтерської роботи лише 5 % населення [6]. Утім, науковці справедливо зазначають, що Революція Гідності, анексія Криму та війна на Донбасі кардинально змінили ситуацію, піднісши волонтерський рух на найвищий рівень розвитку за весь час незалежності України з охопленням майже чверті українців [7]. Зважаючи на збільшення кількості волонтерських та благодійних організацій і загальні тенденції до популяризації роботи актуальним залишається питання дослідження нормативно-правового регулювання цієї діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У працях сучасних українських науковців висвітлено численні аспекти благодійності і волонтерства з позицій різних галузей права та суспільних наук. Зокрема, вважається, що обидві діяльності мають загальні альтруїстичні риси, але волонтерство передбачає безпосередню участь волонтера. Представник київської наукової спільноти Р.А. Захарчук зазначає, що благодійна допомога може надаватися без особистої участі донора, тоді як волонтерська допомога неможлива без активних дій самого волонтера [8]. Дещо інший підхід пропонує В.О. Гапон, котрий розуміє волонтерство як добровільну, свідомо обрану діяльність, що не переслідує комерційної вигоди і сприяє розвитку громадянської відповідальності [9]. Науковці відзначають також необхідність надійного правового забезпечення волонтерів через високу соціальну значу-

щість волонтерської діяльності, що потребує ґрунтовного законодавчого регулювання.

Принципи адміністративно-правового регулювання волонтерської діяльності досліджував К.О. Сидоренко, який у своєму дисертаційному дослідженні обґрунтував, що адміністративно-правове регулювання волонтерської діяльності можна визначити як здійснення уповноваженими суб'єктами на основі норм права через спеціальні механізми закріплення, упорядкування, реалізації, захисту та охорони суспільних відносин у сфері волонтерства [10]. Ю.В. Кривенко систематизувала принципи здійснення волонтерської діяльності, акцентуючи увагу на їх конституційно-правовій природі та взаємозв'язку з фундаментальними правами людини [11].

Вітчизняні дослідники В.В. Стинська, Л.М. Прокопів та В.В. Лаппо дослідили розвиток волонтерства як форми благодійної діяльності в незалежній Україні, проаналізували поняттєво-категорійний апарат на підставі міжнародного та вітчизняного законодавства, визначивши основні ознаки волонтерства (добровільність, безоплатність, самоорганізацію, громадську користь, диверсифікацію, взаємодопомогу, гуманність і філантропію) [12]. М.М. Прохоренко та Р.В. Алієв проаналізували правове регулювання волонтерської діяльності в контексті підтримки Збройних сил України, приділивши особливу увагу історичним передумовам та сучасним викликам, що виникли внаслідок російської збройної агресії. Науковці зауважують на основних аспектах волонтерської діяльності [13]. Однак, попри численні дослідження, питання правового регулювання благодійної та волонтерської діяльності в Україні досі перебувають у центрі наукових дискусій і потребують поглибленого розуміння, особливо в контексті адаптації законодавства до умов воєнного стану та повоєнного відновлення.

Метою статті є комплексний аналіз правових засад благодійної та волонтерської діяльності в Україні з урахуванням сучасних змін законодавства в умовах воєнного стану, виявлення недоліків чинного законодавства, дослідження міжнародного досвіду регулювання цих сфер та розроблення науково обґрунтованих пропозицій для удосконалення нормативно-правової бази з урахуванням національних потреб, європейських стандартів і перспектив повоєнного відновлення України.

Результати дослідження. Нормативно-правове регулювання благодійності та волонтерства

в Україні здійснюється відповідно до Конституції України та спеціальних законів. Конституційні основи закладені в ст. 35, 36 Основного Закону, які гарантують право на свободу світогляду і віросповідання, право на об'єднання в політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів [14]. Наявні конституційні положення створили передумови для розвитку розгалуженої нормативно-правової бази.

Варто відзначити, що основним нормативним актом у сфері благодійної діяльності є Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (далі Закон № 5073-VI), який визначає основні поняття та принципи у цій сфері, забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя. Відповідно до ст. 1 Закону № 5073-VI благодійна діяльність визначається як добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди чи компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара. На думку Р.А. Сербина, саме чіткість цільового мандата пожертви й належне документування запобігають розмиванню волі дарувальника та мінімізують конфлікти між благодійником і бенефіціаром [15]. Слід зауважити, що згаданий підхід повністю відповідає українським нормам про перевагу цільового використання над суто організаційними міркуваннями отримувача пожертви.

Водночас Закон № 5073-VI встановлює вичерпний перелік сфер благодійної діяльності, серед яких освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, екологія, охорона довкілля та захист тварин, запобігання природним і техногенним катастрофам та ліквідація їх наслідків, допомога постраждалим від кризових ситуацій, сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни, захисту населення у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу. Благодійником, відповідно до положень законодавства, визначається дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (зокрема й благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності.

Чинне законодавство передбачає три організаційно-правові форми благодійних організацій:

- благодійне товариство, яке створено не менше ніж двома засновниками та діє на підставі статуту;
- благодійна установа, яку можна зареєструвати завдяки установчому акту про передачу активів для благодійної діяльності;
- благодійний фонд, що діє на підставі статуту, має учасників та управляється учасниками, які не зобов'язані передавати організації будь-які активи для досягнення цілей благодійної діяльності [16].

Окремої уваги заслуговує той факт, що благодійні організації не мають права підтримувати політичні партії та брати участь у виборчій агітації. Також згідно з положеннями ч. 3 ст. 16 Закону № 5073-VI встановлено обмеження адміністративних витрат благодійних організацій у розмірі не більше 20 % доходів поточного року, що забезпечує ефективне використання благодійних ресурсів [16]. На думку І.І. Шпуганич, адміністративні витрати благодійних організацій у вітчизняній моделі охоплюють також управління цільовим капіталом, якщо інше не встановлено законом або правом, що підтверджує широту категорії, на яку поширюється законодавчий ліміт [17]. Вважаємо, що показник «адміністративних витрат» не може бути самодостатнім критерієм ефективності, оскільки його штучна мінімізація породжує управлінську нестійкість. Відповідно, доцільною видається потреба поєднувати правове обмеження з прозорим обліком і орієнтацією на результати програмної діяльності. Окресливши деякі аспекти нормативно-правового регулювання благодійної діяльності в Україні, доречним вважаємо здійснити огляд законодавства, що регулює і волонтерську діяльність.

Основним нормативним актом у цій сфері є Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI «Про волонтерську діяльність» з наступними змінами (далі Закон № 3236-VI). Згідно з ч. 1 ст. 1 Закону № 3236-VI волонтерська діяльність розглядається як добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. Дефініцію поняття «волонтер» можемо знайти у ч. 1 ст. 7, де зазначено, що волонтер — це фізична особа, яка добровільно здійснює со-

ціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги — безоплатних робіт і послуг. У розумінні законотворюця волонтерство є формою благодійної діяльності. Відповідно, на неї покладаються ті самі основоположні засади добровільності, безкорисливості, гуманності. Крім цього, у ч. 2 ст. 1 Закону № 3236-VI закріплено такі принципи волонтерської діяльності: законність, гуманність, рівність, добровільність, безоплатність, неприбутковість. Волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах та є дієздатними, проте особи віком від 14 до 18 років здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків або піклувальників і не можуть надавати волонтерську допомогу за певними напрямками та в медичних закладах. Іноземці та особи без громадянства здійснюють волонтерську діяльність через організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів [18]. Закон № 3236-VI також деталізує напрями волонтерської діяльності (табл. 2).

Законодавча база надає волонтерам низку гарантій та прав (на належні умови здійснення волонтерської діяльності; отримання достовірної інформації про порядок та умови провадження волонтерської діяльності; забезпечення спеціальними засобами захисту, спорядженням та обладнанням; зарахування часу здійснення во-

лонтерської діяльності до навчально-виробничої практики за відповідною спеціальністю; відшкодування витрат, пов'язаних зі здійсненням волонтерської діяльності). Однак, попри наявний широкий перелік прав і гарантій, актуальним залишається питання їхньої практичної реалізації. Вітчизняний дослідник В.С. Сірко слушно зауважує, що на заваді ефективній імплементації продовжують стояти фрагментарність координації, недостатня фінансова підтримка й дефіцит інструментів відповідальності за порушення прав волонтерів [19]. Тож доречним є доповнення чинного законодавства спеціальними нормами щодо прозорості публічних зборів, звітності й відповідальності за зловживання у сфері волонтерської і благодійної допомоги, з метою підвищення довіри громадськості.

Варто зауважити, що в період воєнного стану національне законодавство було доповнено з урахуванням нових потреб та викликів національної безпеки. Законом України від 13.12.2022 № 2834-IX «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» до напрямів волонтерства додано «утвердження української національної та громадянської ідентичності», що, на нашу думку, відображає важливість збереження національної самобутності в умовах зовнішньої агресії [20]. Крім того, Законом Ук-

Таблиця 1. Види благодійної діяльності

Вид	Характеристика	Документ / умови
Передача у власність грошей, майна, майнових прав Право користування майном або інші речові права Передача доходів від майна і прав Безоплатні послуги та роботи	Безоплатно віддають кошти, речі або права бенефіціару назавжди Дається користування майном без переходу права власності Доходи від активів переказують бенефіціару Роботи чи послуги виконують без оплати з боку бенефіціару	Рішення про надання, акт приймання-передачі, за потреби — цільове призначення Письмовий договір (строк, умови), розмежування витрат на утримання Рішення про розподіл доходів, підтвердження походження та перерахування Договір / заявка, акт наданих послуг / робіт з обсягом і датами
Спільна благодійна діяльність / інші договори Публічний збір пожертв	Партнерство за договором для досягнення благодійної мети Збір коштів / майна від невизначеного кола осіб	Договір з чіткими ролями, внесками, окремий облік витрат і результатів Опис мети та умов, прозорі канали надходжень, публічні звіти
Управління ендавментом Виконання заповітів, відказів, спадкових договорів	Формують цільовий капітал, витрачають тільки дохід від нього Реалізують волю спадкодавця на благодійні цілі	Положення про ендавмент, інвестполітика, звіт про дохід і використання Нотаріальні документи, облік майна, дотримання умов заповіту / договору

Джерело: складено автором за [16].

раїни від 04.08.2022 № 2494-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення доступності медичної та реабілітаційної допомоги у період дії воєнного стану» введено напрям «післявоєнне відновлення і розвиток України» [21]. Ці нововведення дають підстави стверджувати про розширення правового поля волонтерства на підтримку державної безпеки і національних цінностей, формування правових основ для залучення волонтерів до процесів повоєнного відновлення.

Важливим елементом правового режиму благодійності слугують норми податкового права, що визначають межі неприбутковості, правила непрямого оподаткування та стимули для корпоративних пожертв. Відповідно до положень Податкового кодексу України (далі ПК України) організація, включена до Реєстру неприбуткових установ та організацій з ознакою «0036» (благодійні організації), не є платником податку на прибуток за умови дотримання критеріїв, закріплених у п. 133.4 ст. 133 ПК України. На нашу думку, така кваліфікація слугує процесуальною передумовою для легітимного збору та спрямування пожертв на визначені статутні цілі, що впливає з практики ведення Реєстру неприбуткових організацій (ознака неприбут-

ковості під кодом «0036» фіксується в реєстраційних даних суб'єкта) [22].

Крім того, щодо сплати ПДВ законодавець застосовує спеціальне пільгове регулювання. Відповідно до пп. 197.1.15 п. 197.1 ст. 197 ПК України операції з надання благодійної допомоги звільнені від оподаткування. На товари, що надходять як благодійна допомога від вітчизняних благодійників за цілями ст. 3 Закону № 5073-VI, поширюються обов'язкові правила маркування — нанесення напису «Благодійна допомога. Продаж заборонено» на етикетку, ярлик або безпосередньо на упаковку [22]. Згадана вимога додатково деталізована у роз'ясненнях Податкової служби і галузевих коментарях і спрямована на простежуваність і запобігання комерціалізації благодійних товарних потоків [23].

Водночас держава коригує стимули для приватних донорів — юридичних осіб. Якщо раніше витрати на благодійність обмежувалися 4 % оподаткованого прибутку попереднього року згідно з пп. 140.5.9 ст. 140 ПК України, то з 2025 р. для перерахувань на користь благодійних організацій встановлено підвищений ліміт 8 %, що, за задумом законодавця, має розширити фінансову базу третього сектору під час відбудови та війни; практичні огляди податкових

Таблиця 2. Напрями волонтерської діяльності

Напрямок	Характеристика	Типові форми / приклади
Допомога малозабезпеченим, людям з інвалідністю, самотнім пенсіонерам, сім'ям загиблих, іншим у складних обставинах	Підтримка осіб, які потребують соціальної допомоги	Пакунки з продуктами та ліками, супровід до лікаря, побутова допомога, збір речей
Підтримка осіб, постраждалих від надзвичайних ситуацій мирного чи воєнного характеру	Невідкладна допомога постраждалим	Евакуація, роздача води й харчів, теплого одягу, тимчасові укриття
Участь у заходах із забезпечення нацбезпеки; допомога ЗСУ, іншим військовим і правоохоронним формуванням в особливий період	Підтримка оборонних і безпекових потреб	Закупівля спорядження не летального призначення, логістика, ремонт техніки, плетіння сіток
Охорона довкілля, збереження культурної спадщини, молодіжні та спортивні заходи	Громадська користь у сфері екології, культури й дозвілля	Прибирання територій, висадження дерев, волонтерство в музеях, організація турнірів і таборів
Сприяння соціальній адаптації осіб, які відбули покарання	Повернення до нормального життя після звільнення	Наставництво, допомога з працевлаштуванням і житлом, правові консультації
Допомога постраждалим від інфекційних хвороб та епідемій	Підтримка під час спалахів хвороб	Доставка ліків і ЗІЗ, гарячі лінії, інформаційні кампанії, допомога медзакладам
Захист і рятування тварин	Турбота про домашніх і диких тварин	Пошук прихистків, лікування, стерилізація, адопція, порятунок під час НС

Джерело: складено автором за [18].

змін 2025 р. вже фіксують цю новацію у площині корпоративної благодійності [24]. Аналізування податкового законодавства дає автору підстави стверджувати про наявний комплексний підхід законотворця, який одночасно забезпечує фіскальну нейтральність благодійних трансфертів і підсилює прозорість їхнього обігу.

Однак аналізування сучасних вітчизняних наукових праць допомагає автору висловити певні зауваження щодо національного законодавства. На думку Д.С. Вареника, спеціальне регулювання благодійно-волонтерських практик у період воєнного стану залишається фрагментарним. Учений зазначає, що належно не врегульовано статусні права й обов'язки учасників, механізми їхнього захисту від недобросовісних дій третіх осіб, соціальні гарантії та податкові аспекти масових зборів [25].

Системні проблеми правового забезпечення благодійної та волонтерської діяльності в Україні проявляються насамперед у відсутності єдиного загальнонаціонального реєстру волонтерів. Сьогодні офіційно функціонує лише Реєстр волонтерів, які здійснюють благодійну діяльність для забезпечення підрозділів сектору безпеки й оборони, що ведеться ДПС винятково у податкових цілях (для звільнення від ПДФО) і не охоплює усього волонтерського масиву [26]. Низька координованість політики та брак сталих фінансових механізмів також фіксуються у державних та експертних дискусіях. 15.07.2025 Кабінет Міністрів України ухвалив розпорядження № 715-р «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року» як відповідь на дефіцит координації, правових гарантій і стимулів для волонтерства, що свідчить про потребу у системному оновленні регулювання [27]. Тут окремої згадки заслуговує питання нестабільності фінансування, яке ускладнює довгострокове планування. Доволі актуальною проблемою є низька частка регулярних пожертв. За результатами загальнонаціонального дослідження *Zagoriy Foundation*, яке проводилось 2024 р., 38 % донорів декларують лише разові внески; у 50 % «переважають разові пожертви», тоді як усього 14 % повідомили про домінування регулярних відрахувань; навіть серед тих, хто жертвує понад 5 тис. грн на квартал, частка регулярних пожертв сягає лише 28 % [28].

Окремою проблемою є правова невизначеність корпоративного волонтерства. Спеціаль-

них норм трудового законодавства про оплачувані відпустки / гарантії для працівників-волонтерів немає, якщо не враховувати загальні положення Кодексу законів про працю України (далі КЗпП) про відпустки та можливість роботодавця на власний розсуд запроваджувати скорочений час чи інші пільги. Закон № 3236-VI гарантує волонтеріві відшкодування витрат, право на належні умови та забезпечення засобами захисту, але не покладає на роботодавця обов'язків звільняти працівника від роботи чи оплачувати час волонтерства. Трудове законодавство натомість передбачає лише «загальні» інструменти. Відповідно до ст. 9¹ КЗпП роботодавець може встановлювати додаткові (як порівняти із законом) пільги через колективний договір [29]. Однак на практиці звільнення працівника для участі у волонтерстві зазвичай оформлюють як відпустку без збереження зарплати за домовленістю сторін (у порядку, передбаченому ст. 26 Закону України від 15.11.1996 № 504/96-ВР «Про відпустки») [30], інколи — через запровадження неповного робочого часу (ст. 56 КЗпП). Загалом виникає правовий і фінансовий ризик. Часу для суспільно корисної діяльності формально не існує як окремої, гарантованої й оплачуваної підстави звільнення від роботи, а компенсації, які роботодавець виплачує понад зарплату, можуть кваліфікуватися як оподатковувані доходи працівника або ж звичайні благодійні витрати з податковими обмеженнями для компанії. Наведена ситуація радше створює додатковий бар'єр для розвитку й зростання масштабів волонтерства попри декларативні положення чинного законодавства.

Особливої уваги потребує питання соціального захисту волонтерів. Постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2015 № 604 визначено порядок виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі або інвалідності волонтера внаслідок поранення, отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення бойових дій, однак ця система охоплює лише волонтерів, які допомагають військовим формуванням [31]. Для волонтерів інших напрямів діяльності подібні гарантії відсутні, що створює правову нерівність і знижує мотивацію до волонтерської діяльності в соціальній сфері, охороні довкілля, культурі.

Важливим напрямом удосконалення є розвиток механізмів контролю та звітності у неприбутковому секторі благодійності. Відповідно

до абз. 9 п. 46.2 ст. 46 ПК України неприбуткові організації, визначені п. 133.4 ст. 133 ПК України, подають «Звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації» за уніфікованою для всіх категорій неприбуткових суб'єктів формою разом з фінансовою звітністю як її невід'ємною частиною [22]. Вказану форму затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 17.06.2016 № 553 у редакції Наказу Міністерства фінансів України від 28.04.2017 № 469, що забезпечує стандартизацію підходів до податкової підзвітності неприбуткових організацій. Частину II згаданого Звіту заповнюють лише у випадку самостійного нарахування податкового зобов'язання з податку на прибуток у разі порушення критеріїв неприбутковості, визначених п. 133.4 ст. 133 ПК України (зокрема у випадку нецільового використання активів або виплат, що не відповідають статутним цілям) [32]. Слід зауважити, що така уніфікація поки що не враховує галузевих відмінностей у моделях діяльності благодійних товариств, фондів та установ, отже, доцільним видається запровадження спеціалізованих форматів розкриття та деталізації приміток до Звіту для благодійних організацій, а також поетапне впровадження електронних інструментів моніторингу цільового використання благодійних ресурсів. На думку автора, упровадження згаданих заходів підвищило б прозорість і спростило б дотримання вимог щодо відповідності законодавству без створення надмірного адміністративного тягаря для малих та середніх організацій.

Важливим у межах дослідження є міжнародний досвід та європейські стандарти. Генеральна Асамблея ООН у резолюції від 10.01.2002 № 56/38 закликала держави визнавати й підтримувати волонтерство на національному рівні, зокрема через адаптацію законодавства й інтеграцію волонтерства до стратегій розвитку [33]. Подальша резолюція Генасамблеї ООН від 17.12.2018 № 73/140 вже прямо пов'язала волонтерство з досягненням Цілей сталого розвитку, підкресливши потребу у правових умовах, що зменшують бар'єри для участі громадян [34].

Проаналізуємо Європейський підхід через низку основних документів. У комюніке Європейської Комісії від 20.09.2011 № COM(2011)568 державам-членам запропоновано організувати транскордонну волонтерську діяльність передбачуванішою завдяки прозорим правилам, визнанню компетентностей волонтерів і зрозумі-

лим умовам безпеки та страхування. Резолюція Ради ЄС від 27.11.2007 щодо волонтерства могоді закріплює потребу у системній підтримці, спрощенні процедур і партнерстві з організаціями громадянського суспільства [35]. На рівні програмних інструментів ЄС Європейський корпус солідарності передбачає обов'язкове страхування, базову підтримку й чіткі стандарти якості для волонтерів [36].

У німецькій моделі благодійницької діяльності основним нормативно-правовим актом слугують положення Податкового кодексу. Німецька правова доктрина передбачає поділ організацій за цілями на публічно-корисні (*gemeinnützige*), благодійні у вузькому сенсі (*mildtätige*), за релігійними цілями [37].

До того ж законодавець заохочує громадян здійснювати пожертви. Так, відповідно до параграфа 10b Закону «Про податок на прибуток», донори-фізичні особи осіб можуть віднімати пожертви до 20 % оподаткованого доходу. Цікавим є й те, що для внесків до цільового капіталу фонду (ендавменту) діє додаткова пільга до 1 млн євро протягом десяти років [38]. Подібно й для компаній, за положеннями параграфа 9 Закону «Про податок на прибуток корпорацій», передбачено вибір між відрахуванням до 20 % доходу або до 0,4 % суми річного обороту плюс фонд оплати праці [39]. Вважаємо, що такий підхід дає змогу поєднати чітке визначення цілей, які визнаються благодійними, та збільшує стимули для регулярних пожертв.

Заслугує на увагу і польська модель з огляду на масове залучення громадян завдяки механізму відрахування частки вже нарахованого ПДФО на користь організацій публічної користі. Відповідно до ст. 27 Закону «Про діяльність у сфері публічної користі та волонтерство» передбачено право платника спрямувати 1,5 % свого податку на обрану організацію через стандартну податкову декларацію [40]. Процедура максимально спрощена та здійснюється через електронний сервіс KAS. Слід зауважити, що з 2023 р. поріг підвищено з 1 до 1,5 %, що істотно збільшило стабільність базового фінансування сектору. На практиці такий підхід працює внаслідок масового залучення дрібних донорів, що допомагає забезпечити передбачуваний грошовий потік без додаткового навантаження на домогосподарства. Для України вбачаємо цікавий досвід і перспективу нормативного закріплення права адресного перерахування

частки ПДФО на НПО за спрощеною процедурою; ведення публічного переліку організацій, які затверджені державою із прозорими критеріями допуску.

Висновки. Проведене дослідження правових засад благодійної та волонтерської діяльності в Україні дає підстави стверджувати про наявність комплексної системи нормативно-правового регулювання, яка охоплює конституційні гарантії, спеціальне законодавство та податкові механізми стимулювання. Закони України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» та «Про волонтерську діяльність» визначають основні поняття, принципи та організаційно-правові форми функціонування. Законодавче визнання волонтерства формою благодійності забезпечує уніфікований підхід до регулювання обох сфер на засадах добровільності, безкорисливості й гуманності.

Особливістю сучасного етапу є адаптація законодавства до умов воєнного стану внаслідок розширення напрямів волонтерської діяльності, включення завдань з утвердження національної ідентичності та повоєнного відновлення України. Зміни у законодавчій базі демонструють прагнення держави розширити фінансову базу неприбуткового сектору. Статистичні показники підтверджують ефективність правових механізмів, кількість благодійних організацій зросла на 74 % за період повномасштабної війни, до волонтерства залучено 37 % населення.

Водночас дослідження виявило системні проблеми правового забезпечення. Відсутність єдиного загальнонаціонального реєстру волонтерів, функціонування лише спеціалізованого реєстру для сектору безпеки та оборони створює організаційні труднощі та правову нерівність. Правова невизначеність корпоративного волонтерства проявляється у відсутності спеціальних норм трудового законодавства, що змушує використовувати загальні інструменти регулювання. Система соціального захисту охоплює лише волонтерів, які допомагають військовим формуванням, залишаючи поза увагою інші категорії волонтерів. Уніфікована форма звітності неприбуткових організацій не враховує специфіки різних типів благодійних організацій. Відсутність детального регулювання благодійних ендавментів стримує розвиток механізмів довгострокового фінансування.

Аналізування міжнародного досвіду, зокрема німецької моделі з диференційованими податковими пільгами та польського механізму адресного спрямування частки ПДФО на організації публічної користі, демонструє перспективні напрями удосконалення національного законодавства. Європейські стандарти, визначені в документах ООН та ЄС, підкреслюють важливість створення сприятливих правових умов для розвитку волонтерства як інструменту досягнення Цілей сталого розвитку.

На основі проведеного дослідження рекомендуємо запровадити єдиний електронний реєстр волонтерів з диференціацією за напрямками діяльності; розробити спеціальні норми трудового законодавства щодо гарантій працівникам-волонтерам; розширити систему соціального захисту на всі категорії волонтерів; упровадити механізм адресного спрямування частки ПДФО на підтримку благодійних організацій; створити правове регулювання благодійних ендавментів; модернізувати систему звітності через розроблення спеціалізованих форм для різних типів організацій; адаптувати законодавство до цифрових форм благодійності.

Схвалення Кабінетом Міністрів України Концепції Державної цільової програми розвитку волонтерської діяльності до 2030 р. свідчить про усвідомлення державою необхідності системного оновлення регулювання. Реалізація запропонованих рекомендацій потребує координації зусиль органів державної влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства. Узгодження норм національного законодавства з європейськими стандартами однозначно відкриє нові можливості для інтеграції українських організацій у міжнародні програми.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження доцільно спрямувати на аналізування ефективності нових податкових стимулів після їх практичного впровадження, вивчення регіональних особливостей розвитку волонтерства, розроблення методології оцінювання соціального впливу благодійної діяльності. Удосконалення правового регулювання благодійної та волонтерської діяльності є необхідною умовою зміцнення громадянського суспільства та забезпечення сталого розвитку України в умовах воєнного стану та в період повоєнного відновлення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Семенюта І. Кількість громадських організацій в Україні за час повномасштабної війни перевищила сто тисяч — дослідження. *cs.detector.media*. 29.10.2025. URL: <https://cs.detector.media/communitytexts/186603/2025-10-29-kilkist-gromadskykh-organizatsiy-v-ukraini-za-chas-povnomasshtabnoi-viyny-perevyschyla-sto-tysyach-doslidzhennya/> (дата звернення: 30.10.2025).
2. Volunteerism and the SDGs. Knowledge Portal on Volunteerism. *Knowledge Portal on Volunteerism*. URL: <https://knowledge.unv.org/theme/volunteerism-and-the-sdgs> (дата звернення: 30.10.2025).
3. The Universal Declaration on Volunteering. *International Association for Volunteer Effort*. URL: <https://www.iave.org/the-universal-declaration-on-volunteering/> (дата звернення: 30.10.2025).
4. Кудряшов Р.О. Інститут волонтерства як інструмент розвитку громадянського суспільства та захисту національних інтересів держави: від минувшини до сучасності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 9. С. 1—30. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.9.16>
5. Головки Л., Головки Т. Волонтерська діяльність як фактор резильєнтності та нарощування соціального капіталу в громадах (на прикладі однієї з громад Київської області). *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 4 (54). С. 38—54. URL: <https://doi.org/10.15407/dse2023.04.028>
6. The World Giving Index. London: Charities Aid Foundation, 2010. 37 p. URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/research-archive/giving-around-the-world/worldgivingindex_2010_pdf (дата звернення: 30.10.2025).
7. Потапенко В., Двігун А. Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів. *Центр внутрішньополітичних досліджень НІСД*. 2022. С. 1—9. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-11/volonterstvo_01112022.pdf (дата звернення: 30.10.2025).
8. Захарчук Р. Благодійна діяльність & волонтерська діяльність: зміст та форма. *Наукові записки. Серія: Право*. 2026. № 14. С. 308—313. URL: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2023-14-308-313>
9. Гапон В.О. Принципи адміністративно-правового регулювання волонтерської діяльності в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 4. С. 250—256. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.41>
10. Сидоренко К. Адміністративно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 2013. 20 с.
11. Кривенко Ю.В. Принципи здійснення волонтерської діяльності. *Молодий вчений*. 2016. № 6 (33). С. 246—250. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/61.pdf> (дата звернення: 30.10.2025).
12. Стинська В.В., Прокопів Л.М., Лаппо В.В. Волонтерство як форма благодійної діяльності в незалежній Україні. *Педагогічний альманах*. 2024. № 55. С. 214—220. URL: <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.523>
13. Прохоренко М.М., Алієв Р.В. Правове регулювання надання волонтерської допомоги Збройним Силам України: напрями та види. *Академічні візії*. 2024. № 35. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/articleview/1476> (дата звернення: 30.10.2025).
14. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
15. Сербин Р.А. Публічно-правове адміністрування благодійництва в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук за спеціальністю 2.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Харків, 2016. 433 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8016/1/Dis.doc.pdf> (дата звернення: 30.10.2025).
16. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
17. Шпуганіч І.І. Благодійні організації як суб'єкти цивільного права: дис. ... канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.03 — цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Львів, 2018. 214 с. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35444/1/dysertacia_shpuganych-i.i.pdf (дата звернення: 30.10.2025).
18. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
19. Сірко В.С. Волонтерство під час війни в Україні: права та гарантії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 2. С. 124—129. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.2.20>
20. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення доступності медичної та реабілітаційної допомоги у період дії воєнного стану: Закон України від 29.07.2022 № 2494-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-20#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
22. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
23. Про оподаткування ПДВ при наданні благодійної допомоги. *Державна податкова служба України*. URL: <https://vin.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/899773.html> (дата звернення: 30.10.2025).

24. Як визначається ліміт та сума перевищення оподаткованого прибутку попереднього року у разі надання благодійної допомоги неприбутковим організаціям? *Головне управління ДПС у Запорізькій області*. URL: <https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/897392.html> (дата звернення: 30.10.2025).
25. Вареник Д.С. Прогалини правового регулювання волонтерської діяльності в Україні в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 3. С. 303—307. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.51>
26. Про затвердження Порядку формування та ведення Реєстру волонтерів антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, що здійснюються шляхом проведення операції Об'єднаних сил (ООС): наказ Міністерства фінансів України від 30.10.2014 № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1471-14#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
27. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.07.2025 № 715-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/715-2025-р#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
28. Дослідження сфери благодійності: комплекс. звіт. *Zagoriy Foundation*. 2024. 134 с. URL: https://zagoriy.foundation/wp-content/uploads/2024/12/02_12_2_doslidzhennya_sektoru_blagodijnosti.pdf (дата звернення: 30.10.2025).
29. Кодекс законів про працю України: Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
30. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
31. Деякі питання виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації та/або іншої країни проти України, бойових дій та збройних конфліктів: постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 604. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604-2015-п#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
32. Про затвердження форми Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації: наказ Міністерства фінансів України від 17.06.2016 № 553. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0932-16#Text> (дата звернення: 30.10.2025).
33. Recommendations on support for volunteering: Resolution of 10.01.2002 no. 56/38. URL: <https://www.unv.org/sites/default/files/A%20RES%2056%2038.pdf> (дата звернення: 30.10.2025).
34. Volunteering for the 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution of 17.12.2018 no. 73/140. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n18/444/93/pdf/n1844493.pdf> (дата звернення: 30.10.2025).
35. Communication on EU Policies and Volunteering: Recognising and Promoting Crossborder Voluntary Activities in the EU: Communication of 20.09.2011 no. COM(2011) 568 final. URL: [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0568_/com_com\(2011\)0568_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0568_/com_com(2011)0568_en.pdf) (дата звернення: 30.10.2025).
36. European Solidarity corps guide. Brussels: European Commission, 2025. 118 p. URL: https://youth.europa.eu/sites/default/files/inline-files/European_solidarity_corps_guide_2025.pdf (дата звернення: 30.10.2025).
37. The Fiscal Code of Germany. *Gesetze im Internet*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_ao/englisch_ao.html (дата звернення: 30.10.2025).
38. § 10b EStG — Einzelnorm. *Bundesamts für Justiz*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/estg/_10b.html (дата звернення: 30.10.2025).
39. § 9 KStG — Einzelnorm. *Bundesamts für Justiz*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/kstg_1977/_9.html (дата звернення: 30.10.2025).
40. LexLege. Art. 27. — Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. *Rozdział 3. Organizacje pożytku publicznego*. URL: <https://lexlege.pl/ustawa-o-dzialalnosci-pozytku-publicznego-i-o-wolontariacie/art-27/> (дата звернення: 30.10.2025).

Дата надходження: 18.02.2026
Дата прийняття до друку: 19.02.2026
Дата публікації: 31.03.2026

REFERENCES

1. Semeniuta I. Kilkist hromadskykh orhanizatsii v Ukraini za chas povnomasshtabnoi viiny perevyschyla sto tysiach — doslidzhennia. *cs.detector.media*. 29.10.2025. URL: [https://cs.detector.media/community/texts/186603/2025-10-29-kilkist-gromadskykh-organizatsiy-v-ukraini-za-chas-povnomasshtabnoi-viiny-perevyschyla-sto-tysyach-doslidzhennya/\[in Ukrainian\]](https://cs.detector.media/community/texts/186603/2025-10-29-kilkist-gromadskykh-organizatsiy-v-ukraini-za-chas-povnomasshtabnoi-viiny-perevyschyla-sto-tysyach-doslidzhennya/[in Ukrainian]).

2. Volunteerism and the SDGs. Knowledge Portal on Volunteerism. *Knowledge Portal on Volunteerism*. URL: <https://knowledge.unv.org/theme/volunteerism-and-the-sdgs>
3. The Universal Declaration on Volunteering. *International Association for Volunteer Effort*. URL: <https://www.iave.org/the-universal-declaration-on-volunteering/>
4. Kudriashov R.O. Instytut volonterstva yak instrument rozvytku hromadianskoho suspilstva ta zakhystu natsionalnykh interesiv derzhavy: vid mynuvshyny do suchasnosti. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. 2024. No. 9. P. 1-30. <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.9.16> [in Ukrainian].
5. Holovko L., Holovko T. Volunteer Activity as a Factor of Resiliency and Building up Social Capital in Communities (on the Example of One of the Communities of Kyiv Region). *Demography and social economy*. 2024. No. 4. P. 28-54. <https://doi.org/10.15407/dse2023.04.028> [in Ukrainian].
6. The World Giving Index. London: Charities Aid Foundation, 2010. 37 p. URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/research-archive/giving-around-the-world/worldgivingindex_2010.pdf
7. Potapenko V., Dvihun A. Analiz ukrainskoho volonterstva na osnovi metodolohii novykh sotsialnykh rukhiv. *Tsentr vnutrishnopolitychnykh doslidzhen NISD*. 2022. P. 1-9. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-11/volonterstvo_01112022.pdf [in Ukrainian].
8. Zakharchuk R. Charitable activity & volunteer activity: content and form. *Scientific notes. Series: Law*. 2023. Vol. 1. No. 14. P. 308-313. <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2023-14-308-313> [in Ukrainian].
9. Gapon V.O. Principles of administrative and legal regulation of volunteer activities in Ukraine. *Analytical and Comparative Jurisprudence*. 2023. No. 4. P. 250-256. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.41> [in Ukrainian].
10. Sydorenko K. Administratyvno-pravove rehuliuвання volonterskoi diialnosti v Ukraini: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. 2013. 20 p. [in Ukrainian].
11. Kryvenko Yu.V. Pryntsypy zdiisnennia volonterskoi diialnosti. *Molodyi vchenyi*. 2016. No. 6 (33). P. 246-250. URL: <http://molodyvchenyi.in.ua/files/journal/2016/6/61.pdf> [in Ukrainian].
12. Stynska V.V., Prokopiv L.M., Lappo V.V. Volunteering as a form of charitable activity in independent Ukraine. *Pedahohichnyi almanakh*. 2024. Vol. 55. P. 214-220. <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.523> [in Ukrainian].
13. Prokhorenko M.M., Aliiev R.V. Pravove rehuliuвання nadання volonterskoi dopomohy Zbroinym Sylam Ukrainy: napriamy ta vydy. *Akademichni vizii*. 2024. No. 35. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1476> [in Ukrainian].
14. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 No. 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> [in Ukrainian].
15. Serbyn R.A. Publichno-pravove administruvannya blahodiinutstva v Ukraini: dys. ... d-ra yuryd. nauk za spetsialnistiu 2.00.07 — administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo. Kharkiv, 2016. 433 p. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8016/1/Dis.doc.pdf> [in Ukrainian].
16. Pro blahodiinu diialnist ta blahodiini orhanizatsii: Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 No. 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> [in Ukrainian].
17. Shpuhanych I.I. Blahodiini orhanizatsii yak subiekty tsyvilnoho prava: dys. ... kand. yuryd. nauk za spetsialnistiu 12.00.03 — tsyvilne pravo i tsyvilnyi protses; simeine pravo; mizhnarodne pryvatne pravo. Lviv, 2018. 214 p. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35444/1/dysertaciia_shpuganych-i.i.pdf [in Ukrainian].
18. Pro volontersku diialnist: Zakon Ukrainy vid 19.04.2011 No. 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> [in Ukrainian].
19. Sirko V.S. Volunteering during war in Ukraine: rights and guarantees. *South Ukrainian Law Journal*. 2023. No. 2. P. 124-129. <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.2.20> [in Ukrainian].
20. Pro osnovni zasady derzhavnoi polityky u sferi utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti: Zakon Ukrainy vid 13.12.2022 No. 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> [in Ukrainian].
21. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pidvyshchennia dostupnosti medychnoi ta reabilitatsiinoi dopomohy u period dii voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 29.07.2022 No. 2494-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-20#Text> [in Ukrainian].
22. Podatkovi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 No. 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
23. Pro opodatкування PDV pry nadanni blahodiinoi dopomohy. *Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy*. URL: <https://vin.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/899773.html> [in Ukrainian].
24. Yak vyznachaietsia limit ta suma perevyschennia opodatkovuvanoho prybutku poperednoho roku u razi nadання blahodiinoi dopomohy neprybutko. *Holovne upravlinnia DPS u Zaporizkii oblasti*. URL: <https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/897392.html> [in Ukrainian].
25. Varenik D.S. Gaps in the legal regulation of volunteer activities in Ukraine under martial law. *Analytical and Comparative Jurisprudence*. 2024. No. 3. P. 303-307. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.51> [in Ukrainian].
26. Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannya ta vedennia Reiestru volonteriv antyterorystychnoi operatsii ta/abo zdiisnennia zakhodiv iz zabezpechennia natsionalnoi bezpeky i oborony, vidsichi i strymuvannya zbroinoi ahresii Rosiis-

- koi Federatsii u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh, shcho zdiisniuiutsia shliakhom provedennia operatsii Obiednanykh syl (OOS): nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30.10.2014 No. 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1471-14#Text> [in Ukrainian].
27. Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy z rozvytku volonterskoi diialnosti na period do 2030 roku: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15.07.2025 No. 715-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/715-2025-r#Text> [in Ukrainian].
28. Doslidzhennia sfery blahodiinosti: kompleks. zvit. *Zagoriy Foundation*. 2024. 134 p. URL: https://zagoriy.foundation/wp-content/uploads/2024/12/02_12_2_doslidzhennya_sektoru_blagodijnosti.pdf [in Ukrainian].
29. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 10.12.1971 No. 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian].
30. Pro vidpustky: Zakon Ukrainy vid 15.11.1996 No. 504/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-vr#Text> [in Ukrainian].
31. Deiaki pytannia vyplaty odnorazovoi hroshovoi dopomohy u razi zahybeli (smerti) abo invalidnosti volontera vnaslidok poranennia (kontuzii, travmy abo kalistva), otrymanoho pid chas nadannia volonterskoi dopomohy v raioni provedennia antyterorystychnoi operatsii, zdiisnennia zakhodiv iz zabezpechennia natsionalnoi bezpeky i oborony, vidsichi i strymuvannia zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh, zdiisnennia zakhodiv, neobkhidnykh dlia zabezpechennia oborony Ukrainy, zakhystu bezpeky naselennia ta interesiv derzhavy u zviazku z viiskovoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii ta/abo inshoi krainy proty Ukrainy, boiovykh dii ta zbroinykh konfliktiv: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.08.2015 No. 604. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604-2015-p#Text> [in Ukrainian].
32. Pro zatverdzhennia formy Zvitu pro vykorystannia dokhodiv (prybutkiv) neprybutkovoii orhanizatsii: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 17.06.2016 No. 553. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0932-16#Text> [in Ukrainian].
33. Recommendations on support for volunteering: Resolution of 10.01.2002 no. 56/38. URL: <https://www.unv.org/sites/default/files/A%20RES%2056%2038.pdf>
34. Volunteering for the 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution of 17.12.2018 no. 73/140. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n18/444/93/pdf/n1844493.pdf>
35. Communication on EU Policies and Volunteering: Recognising and Promoting Crossborder Voluntary Activities in the EU: Communication of 20.09.2021 no. COM(2011) 568 final. URL: [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0568/_com_com\(2011\)0568_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0568/_com_com(2011)0568_en.pdf)
36. European Solidarity corps guide. Brussels: European Commission, 2025. 118 p. URL: https://youth.europa.eu/sites/default/files/inline-files/European_solidarity_corps_guide_2025.pdf
37. The Fiscal Code of Germany. *Gesetze im Internet*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_ao/englisch_ao.html
38. § 10b EStG — Einzelnorm. *Bundesamts für Justiz*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/estg/_10b.html
39. § 9 KStG — Einzelnorm. *Bundesamts für Justiz*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/kstg_1977/_9.html
40. LexLege. Art. 27. — Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. *Rozdział 3. Organizacje pożytku publicznego*. URL: <https://lexlege.pl/ustawa-o-dzialalnosci-pozytku-publicznego-i-o-wolontariacie/art-27/>

Date of receipt: 18.02.2026

Date of acceptance for publication: 19.02.2026

Date of publication: 31.03.2026

Kateryna TKACHUK,

Postgraduate Student of the Department of Theory and History of State and Law

National University "Ostroh Academy", Ostroh, Ukraine

orcid.org/0000-0002-1945-6898

ANALYSIS OF THE LEGAL FRAMEWORK OF CHARITY AND VOLUNTEER ACTIVITIES IN UKRAINE

The article offers a comprehensive legal analysis of the charitable and volunteering sectors in Ukraine, situating their development within the broader dynamics of national security challenges and socio-economic transformation. It traces the evolution of regulation from the early years of independence to the current period of martial law, clarifying statutory definitions, core principles, organizational forms, and the doctrinal relationship by which volunteering is recognized as a modality of charitable activity. Special emphasis is placed on wartime legislative adaptations that broaden the lawful objectives of volunteering, including support for national defense, identity, and post-war recovery, and on the tax and administrative framework governing non-profit status, indirect taxation, and compliance obligations for charitable organizations. The analysis identifies structural deficiencies that impede sector performance, notably the absence of a unified general-purpose volunteer registry, uneven social protections and reimbursement mechanisms for volunteers beyond defense-related activities, and the legal uncertainty surrounding corporate volunteering in labor relations. These gaps are considered in conjunction with the current system of reporting and oversight for nonprofits, with attention to how standardized forms and limited digital monitoring constrain transparency, failing to reflect the operational diversity of funds, societies, and institutions. The study integrates comparative insights from international soft law and European policy instruments that promote enabling environments for volunteering and philanthropy, using them as benchmarks for aligning Ukrainian rules with contemporary standards of accountability, proportionality, and public benefit. On this basis, the article advances a set of pragmatic recommendations directed at legislators and regulators: establishing an electronic volunteer registry with functional segmentation, introducing targeted labor-law guarantees for employee-volunteers, extending social protection beyond defense-specific contexts, refining tax incentives and reporting proportionality for donors and organizations, and deploying interoperable e-reporting tools to enhance traceability of charitable flows. The findings underscore that sustained legal modernization — anchored in European norms and responsive to wartime realities — is essential for increasing the effectiveness, legitimacy, and resilience of Ukraine's charitable and volunteering ecosystems during recovery and long-term development.

Keywords: charitable activities, volunteer activities, regulatory and legal regulation, charitable organizations, martial law, non-profit organizations, social protection, tax regulation.